

1616 TARİHLİ HALEP AVARIZ-HANE DEFTERİ

Doç. Dr. Mustafa ÖZTÜRK(*)

Son zamanlarda önemli arşiv kaynaklarından olan Tapu Tahrir defterleri üzerinde yapılan çalışmaların yoğunluk kazandığı gözlenmektedir. Bu çalışmalar ya defter yayını, veya defterlere dayalı sancak çalışmaları şeklinde tezahür etmektedir. Buna bağlı olarak, tahrir defterlerinin özelliğinden olsa gerek, sözkonusu çalışmalar 16. yüzyıla sınırlandırılmış görünmektedir. Zira *klâsik tahrir geleneği* 16. yüzyılın sonlarından itibaren terkedilmiştir. Tahrir defterleri üzerinde çalışan pekçok araştırmacı, klâsik tahrir geleneğini, genel anlamda tahrir geleneği olarak kabul ettiklerinden dolayı, 16. yüzyılın sonlarından itibaren tahrir geleneğinin terkedildiği görüşündedirler. Oysa kanaatimizca, terkedilen, klâsik tahrir geleneğidir. Umumî manada tahrir geleneği terkedilmemiştir. 16. yüzyıldan sonra devletin tahrir yapmadığı söylenemez. Klâsik tahrir geleneğinden kastımızın ne olduğunu ortaya koymak için, tahrir defterlerinin tertip şeklini ve muhtevasını hatırlamakta fayda vardır.

Geçmiş çok gerilere giden tahrirden amaç, bir devletin beşerî ve iktisadî güç unsurlarını tespittir. Para ekonomisinin gelişmediği sanayi öncesi toplumlarda ziraî ekonomi, devletlerin en önemli güç kaynağıydı. Bu yüzden bütün devletler bu hususa büyük önem vermişler, üzerinde hassasiyetle durmuşlar, tarihî süreç içinde çeşitli müesseseler vücuda getirmişlerdir. *Bu dönemdeki bütün devletlerin en önemli meselesi, iktisadî kaynakların tasarrufu, tevcihi, intikali ve devletin bu kaynaklara hangi surette ve ne oranda el koyacağı meselesiydi.*

Osmanlı tahrir geleneği de bu esaslar ve amaçlar doğrultusunda tertip edilmiştir. Osmanlı tahrirleri;

* Frat Üniv. Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü /ELAZIĞ

- a. Yeni bir yerin fethini müteakip,
- b. 30-40 yıllık sürelerde,
- c. Padişah cülûslarında (gerek görüldüğü takdirde)
- d. Kaybedilen bir yerin tekrar istirdadında yapılırdı.

Tahriri yapılan bölgenin/sancağın önce envanteri niteliğindeki tahriri yapılırdı ki, buna *Mufassal Tahrir Defteri* denir. Mufassal tahrir defterlerinde tevcih yoktur. Esas ünitesi *Hânedir*. En başta *Dibâce* vardır. Ondan sonra *Kanunnâme* yer alır. Daha sonra nefsi-şehr'den başlayarak, mahalle esasına göre hâneler kaydedilirdi. Arkasından şehirdeki mukataalar, adları, statüleri ve yıllık gelirleri itibariyle yazılırdı. Nefsi-şehr'in (şehir merkezi) yazımı bittikten sonra, bağlı kazalar/nahiyeler, köy, mezra, kıt'a, arazi, bostan, hakura gibi alt birimler itibariyle hâne ve her türlü mahsul ve diğer gelirleri yıllık olarak akçe cinsinden kaydedilirdi. Cemaat ve oymaklar isimleri, hâneleri, mal varlıkları ve vergi tutarları ile birlikte kaydedilirdi. En sonunda vakıfları, gelir-giderleri -bazan da amaçları yazılırdı. İstanbul, Bursa, Edirne, Halep, Şam ve Kudüs gibi vakıfları fazla olan şehirlerin vakıfları müstakil bir deftere yazılırdı ki buna *Evkaf Tahrir Defteri* denirdi.

Böylece tahriri yapılan sancağın nüfusu ve nüfus dağılımı, köy, mezra ve her türlü gelirleri, yer ve mevki adları, cemaatları ve vakıfları kaydedilmiş olmaktadır. Mufassal defterlerden tevcihi yapılacak olan gelir dilimlerinin kaydedildiği, yani tevcihin yapıldığı, deftere ise *İcmal Defteri* denir. İcmâl defterinde esas ünite *Dirlik*'tir. İcmâl defterleri bir geliri ve tevcihi/gideri ihtiva etmesi bakımından, aynı zamanda bütçe gelir-gider defteri niteliğindedir¹. Belki nakdî olarak bütçeye gelen ve merkez bütçeden çıkan bir meblağ yoktur. Fakat bütün bu işlemler, devletin iradesiyle meydana geldiği için, millî hasılanın gelir ve gideri olması hasebiyle, bütçenin gelir ve gider defterleri olarak görmek mümkündür. Hatta sağlıklı bir millî hasıla hesaplamasına ulaşmak için bütün icmal defterlerinin değerlendirilmesi gerekmektedir.

İlk yapılan tahrir defterine *Defter-i Atık*, ikinci deftere *Defter-i Cedîd* denir. Eğer üçüncü bir tahrir yapılmış ise, o zaman Defter-i

1. Halil Sahillioğlu: "Nisbeti Adadi's-Sükkâni'l-Mudûn ilâ Adedi's-Sükkân fi-Ba'zı Vilâyâti'l-Arabiyye fi'l-Hükmi'l-Osmani", *Arab Historical Review for Ottoman Studies*, Num. 1-2 (January/Janvier 1990), Tunisia, 1990, s.131-132.

Atik Defter-i Köhne'ye, Defter-i Cedid Defter-i Atik'e ve en son defter de Defter-i Cedid'e dönüşmektedir.

Klâsik tahrir geleneğine ait defterlerde, tahriri yapılan sancağa ait nüfus, köy ve mezralar, zıraî, ticarî, sınaî ve cizye gelirleri, bunların tevcihi/bölüşümü ile vakıflar, bir tek defterde verilmekteydi. Dönemin tahrir geleneği buydu. Her dönemin kendi şartlarına göre bir modeli vardır. Bu çağlardaki tahrir modeli de bu tarzdaydı.

17. yüzyıldan itibaren devlet bürokrasisinin genişlemesi, iktisadî ve sosyal alandaki gelişme ve değişimler, tahrir geleneğinde de kendisini gösterdi. Böylece klâsik tahrir geleneği terkedildi, onun yerine yeni tahrir geleneği ikame edildi. Yoksa bazı ilim adamlarının zannettiği gibi², tahrir geleneği tamamen terkedilmemiştir.

Yeni tahrir geleneğinde, klâsik tahrir defterindeki her kaynak için ayrı ayrı defterler tutulmağa ve Merkezde bunlara ait bürolar oluşturulmağa başlanmıştır. Meselâ, Bâb-ı Defterî Başmuhasebe Kalemî, Maden Kalemî, Anadolu Muhasebesi Kalemî ve Ağnam Kalemî gibi. Aşağıdaki tabloda bu değişimi görmek mümkündür.

Tahrir Geleneği Değişim Tablosu

<u>Klâsik Tahrir Defterindeki Bilgiler</u>	<u>Yeni Tahrir Geleneğindeki Defterler</u>
Nüfus/Hane	Avârız-Hâne Defterleri
Mukataalar	Mukataa Defterleri
Cizye	Cizye/Cizye Muhasebe Defterleri
Timarlar	Timar Tevcih/Yoklama/Defterleri
Evkaf	Evkaf Tahriri/Evkaf Yoklama Defteri
_____	Nüfus Yoklama Defterleri
_____	Vilayet Muhasebe Defterleri
_____	Mevâcib Defterleri
_____	Tahrir-i Emlâk ve Nüfus Defterleri
_____	Nüfus tahrirleri
_____	Temettu'ât Defterleri

2. "... Bir kudret ve tezahürü istilzam eden bu tahrirler idaresizlik yüzünden imkansız hale geldikten sonra bir daha başarılabilir olmuştur..." Ömer Lütfi Barkan; "Türkiye'de İmparatorluk Devirlerinin Büyük Nüfus ve Arazi Tahrirleri ve Hakana Mahsus İstatistik Defterleri I", *İst. Üniv. İktisat Fakültesi Mec. c.II, S. 1, İstanbul, 1940, s. 24.*

Nitekim 17 ve 18. yüzyıllara ait arşiv belgelerinin büyük çoğunluğunu bu yeni tahrir defterleri oluşturmaktadır. Yeni tahrir geleneğinde karşımıza çıkan başka bir defter de, 16. yüzyılın sonlarından itibaren, mîrî rejime dahil vilayetlerin *Vâridât ve Mesârifât Defterleri*dir. Bu defterleri de yeni bir tahrir ve tesbit usûlü olarak görmek yanlış olmasa gerektir.

Yeni tahrir geleneğinin başka bir özelliği de, artık merkezden il yazıcılarının gönderilmemesidir. Bu görevin taşradaki yöneticilere (Kadı, Sancakbeyi, Beylerbeyi) havale edildiği görülmektedir. Yeri ve zamanı geldikçe, ihtiyaç duyuldukça, umumî olarak değil, lüzum görülen hususlar için tahrir ve tespitlerin yapılması, mahallî yöneticilerden istenebiliyordu. Taşrada yapılan masraflar, tarh ve tevziler, Kadı'nın başkanlığındaki Meclislerde görüşülüp karara bağlanırdı. Meselâ *Vilâyet Masraf Defterleri* bu tarzda düzenlenirdi. Vilayetin resmî harcamaları bu meclislerde karara bağlanır ve İstanbul'a gönderilirdi. Eğer merkez tarafından da uygun görülürse, Padişah tarafından üzerine Sahh çekilerek mahalline gönderilirdi. Bu masraflar, şehir merkezinde mahalle/hâne ve esnaflara, köylerde ise hâne esasına göre tevzi edilirdi. Bu defterlere de *Salyâne Tevzi ve Taksim Defteri* denirdi. Nihayet 19. yüzyılın ortalarına gelindiğinde, teknolojinin gelişmesiyle *Sâl-nâme* yayını geleneği başlamıştır. Tarihî kaynak itibarıyla, tahrir defterleri ile Sâl-nâmeler arasında esasta hiçbir fark yoktur. Zira her ikisi de devletin resmî makam ve bilgileridir.

Kısaca 16. yüzyıldan sonra, tahriri yapılan sancağa ait bütün bilgilerin bir tek defterde verildiği klâsik tahrir geleneği terkedilmiştir. Bunun yerine yukarıda bahsi geçen yeni usuller ikame edilmiştir. Yoksa tahrir usulü, bütünüyle terkedilmemiştir.

I. Halep Avâriz-Hâne Defteri

Bilindiği gibi Avâriz Hânesi, gerçek bir hâne değildir. İtibarî bir vergi hânesidir. Vergi alınacak ünitenin iktisadî ve beşerî durumuna göre belirlenen bir rakamdır. Vergi verebilecek durumda olan hânelere *Avâriz Hânesi* denir. Sayımlarda, çalışan veya kazanan, vergi vermeğe gücü yeten kimseler avâriz hânesine dahil edilmişlerdir. Mücerredler de avâriza dahildir. Her kazada muafların (imam, hatip, müezzin, kadı, seyyit, sipahi, sipahioğulları vb) sayıları da kaydedilir ve bunlara *Hâne-i Gayr-i Avâriz* denir³. Bir

3. Sahillioğlu, a.g.m. s. 132-133.

Avâriz Hanesi beş, on, on-beş veya daha fazla (eş ve çocuklardan oluşan) gerçek hânedan oluşabilirdi. Avâriz hânesine dahil olan gerçek hâne sayısı ne kadar çok olursa, hâne başına düşecek vergi azalırdı. Tersine olursa, hâne başına düşen vergi miktarı da artmaktaydı. Bu husustaki pek çok arzuhal, sancakların avâriz hânelerinin arttırılmasını sağlamağa yönelikti.

Avâriz hânesi itibarî bir hâne olduğu için, nüfus tahminlerinde kullanılması yanlışlıklara sebep olabilir. Görülen lüzum veya halkın şikâyetleri ve ricaları üzerine değiştirilebilen avâriz-hâne rakamlarının nüfus tahminlerinde kullanılması, nüfusun da aynı paralelde bir seyir takip ettiği sonucu çıkarılabilir ki, bu mümkün değildir. Eğer bir avâriz-hânesinin kaç gerçek hânedan müteşekkil olduğu kesin olarak belirtilmişse, bu durumda nüfus tahminlerinde bulunmak mümkündür. Fakat çoğu zaman avâriz-hânelerinin kaç gerçek hânedan oluştuğu belirtilmemektedir.

17. yüzyıldan itibaren vilayetlerin Avâriz-Hâne tahrirleri tutulmağa başlanmıştır⁴. Bu suretle hem hâne ve hem de vergi matrahı tesbit edilmiş olmaktadır. Her hânenin kaç gerçek hânedan müteşekkil olduğu, başka belgelerle mutlaka belirtilmiştir. Fakat incelediğimiz defterde, bu hususta herhangi bir açıklama bulunmamaktadır.

I. 1616 Tarihli Halep Avâriz-Hâne Defterinin Tanıtımı

Defter, Başbakanlık Osmanlı Arşivi Maliyeden Müdevver Tasnifinin 3400 numarasında kayıtlıdır. Her sayfada iki sütun olmak üzere 109 sayfadır.

En başta *Sûret-i Defter-i Hânehâ-i Avâriz-ı Kazâ-i Haleb ve Tevâbi'ihâ ber-Mûceb-i Tahrir-i Cedîd-i Mevlânâ Mehmed Emin Kadî-i Mahmiye-i Mezbûre el-vâki fî Sene 1025 Gayr-i ez firû-nihâdegân sene 1036* kaydı bulunmaktadır. Hemen altında Halep'in mahalleri, hâne reislerinin isimleriyle hâne hâne kaydedilmiştir. Her mahallenin sonunda toplam yekün verilmiş, varsa imam, ye-

4. Avarız-hane defterlerine göre ilk çalışma, Mehmet Ali ÜNAL tarafından yapılmıştır. Sayın Ünal'ın çalıştığı defterin, bizim incelediğimiz Halep defteri kadar ayrıntılı olmadığı anlaşılmaktadır. Bu yüzden olmuş olmalı ki, sözkonusu çalışma genel bir değerlendirme niteliğindedir. Geniş bilgi için bkz. Mehmet Ali Ünal, "1056-1646 Tarihli Avarız Defterlerine Göre 17. Yüzyıl Ortalarında Harput", *Belleten*, C.LI, Sayı: 1999 (Nisan 1987), Ankara, 1987, s.119-129.

künden düşürülmüştür. Yekünler, hem divanî, hem arabî rakamlar ve hem de yazıyla verilmiştir. Bazı hâneler 1633 (1043) ve 1667 (1077) tarihlerine kadar sürdüğü anlaşılan işlemlerle muaf kaydedilmiştir.

Halep'in mahallerinin yazımı 95. sayfaya kadar devam eder. Burada Halep'in Avâriz-hânelerinin yekünü verilmiştir ki, buna göre Halep'in Avâriz-hâne toplamı 3.576 hânedir. Ondan sonra Halep'e bağlı kaza ve nahiyeler yazılmıştır. Cebel-i Sem'an ve Bâb nahiyeleri 96-97., Antakya, Kuseyr, Cebel-i Akra' ve Altunözü 98-99., Süveyde, Dergüş ve Harîm 100-101., Ma'arratü'l-Mısırîn, Sermîn, Eriha, Rûc, Zâviye ve Ma'arra 102-103., Kefer-Tâb, Cebel-i Barîşe, Tizîn, İdlibi's-Suğra, Bakras ve Birecik 104-105., Rum-Kale, Nizib, Şeyhü'l-Hadîd ma'a Amik ve Gündüzlü 106-107., Menbîc ve Râvendân 108-109. sayfalardadır. En sonunda da eyalet genelinde hâne toplamı verilmiştir ki, bu da 4.982 hânedir.

Bu ilk avâriz-hâne tahriri ve dolayısıyla idarî taksimat defteri, daha sonraki dönemlere de esas teşkil etmiştir. İleriki avâriz-hâne defterlerinde teferruat olmayıp, sadece kazaların ve toplam olarak vilayetin avâriz-hânesi verilmiştir. 1653 tarihinde⁵, Nefs-i Halep (3657,25 hâne), Eriha (63 hâne), Antakya ve Şughur (242,25 hâne), Ma'arratü'l-Mısırîn (50 hâne), Sermîn (52 hâne), Dergüş (72,5 hâne), Bakras (23 hâne), İdlibi's-Suğra (142,25 hâne), Şeyhü'l-Hadîd ma'a Gündüzlü ve Amik (27,5 hâne), Kefer-Tâb (25 hâne), Ma'arratü'n-Nûman (31 hâne), Tizîn ma'a Nahiye-i Cebel-i Barîşe (16 hâne), Harîm (78,5 hâne) ve Menbîc ve Râvendân (96,5 hâne) kazalarından oluşan Halep vilayetinin yekün avâriz-hânesi 4444,5 iken, 1655'te⁶ bir hâne eksiğiyle 4443,5 hâne olmuştur. Kazaların idarî taksimatında ve hâne sayılarında önemli bir değişiklik yoktur. Nefs-i Halep 3.652, Eriha 63, Antakya ma'a Nahiye-i Şughûr 242,25, Ma'arratü'l-Mısırîn 50, Dergüş 72,5, Bakras 23, İdlibi's-Suğra 142,25, Şeyhü'l-Hadîd ma'a Gündüzlü ve Amik 27,5, Kefer-Tâb 25, Ma'arratü'n-Nûman 31, Tizîn ma'a Nahiye-i Cebel-i Barîşe 15, Harîm 78 ve Menbîc ve Râvendân 96,5 hânedir. Bu tarihte Birecik ve Nizip ayrılmış olduğundan, 1616'ya göre genel toplamda bir düşüş görülmektedir.

5. BA. Mal. Müd. No: 2989, s.50.

6. BA. Mal. Müd. No: 3847, s. 60-61.

Klâsik tahrir defterlerinden esasta ayrılan Avâriz-Hâne defterleri çok önemli bilgileri ihtiva etmektedir. Bu bilgileri Halep örneğinde olduğu gibi ana hatları ile değerlendirmeye tâbi tutacağız.

2. Hâne ve Nüfusun Tahlili

1518'de Halep'in vilayet nüfusu 36.217'dir. Müslümanlar 11.226 hâne, 1.140 mücerred (12.366 nefer), hıristiyanlar 294 hâne, 37 mücerred (331 nefer) ve Yahudiler ise 223 hâne ve 26 (249 nefer) mücerreddir. 75 cemaat ve 18.059 nüfustan ibaret olan Halep Türkmenlerinin ilavesiyle, vilayet nüfusu 54.276 olmaktadır. 1557-1558'de Halep'te 10.014 hâne, 724 mücerred müslim, 270 hıristiyan nefer vardır. 1584'te 8.790 hâne ve 909 mücerred müslim ile 324 hıristiyan ve 233 Yahudi nefer mevcuttur⁸. 1571'de Halep'te tahrir yapılması emredildi. 1578'de İran Harplerinin başlaması ile yapılan tahrire itibar edilmedi. Osmanlı-İran Harpleri 1590 yılına kadar 12 yıl sürdü. Harpler, Halep'te nüfusun 12.946 neferden 9.367 nefere, % 27.8 oranında düşmesine sebep oldu. Savaşlardan sonra, asrın sonlarına doğru -Halep Türkmenleri hariç- 36.217 neferden 45.615 nefere yükseldi⁹. Neferden kasıt, vergiye tâbi şahıstır. Mücerredlerin dışındaki neferleri "hâne" olarak kabul etmektedir. Böylece 16. yüzyılın sonlarında Halep'in vilayet nüfusu 200.000'i geçmektedir.

Neferlerin birer *gerçek hâne* olduğu aşikârdır. Buradan hareketle, nefer toplamını gerçek hâne kabul edip nüfus tahmininde bulunmak mümkündür. Yaptığımız hesaba göre, Halep merkezinde 5.903 nefer/gerçek hâne mevcuttur. Bunun 116 hânesi Yahudî ve 173 hânesi de hıristiyandır. Her hâne, kabul gören katsayı olan 5 ile çarpıldığında 29.515 rakamı elde edilir. Kaydedilmeyen nüfus da gözönüne alındığında, 17. yüzyılın başlarında Halep'in şehir nüfusunun 30.000 i geçtiği söylenebilir.

Yukarıda da değinildiği gibi, Halep'in mahalleleri teker teker hâne itibariyle belirtilmiştir. Bütün hânelerin hâne reisleri ismen yazılmıştır. Her hânenin kaç avâriz-hânesi kabul edidiği de en alta

7. Sahillioğlu, *a.g.m.* s. 139.

8. Sahillioğlu, *a.g.m.* s. 148.

9. Sahillioğlu, *a.g.m.* s. 149.

yazılmıştır. Bunlar 1, 2, 3 veya kısaltma olarak yarım (nîm) veya rubu' olarak verilmiştir. Aynı mahalledeki hâneler farklı olarak değerlendirilebilmiştir. Bazan hânelerin üzerine daha ince bir hatla *muaf* kaydı ve tarihi düşülmüştür. Muafiyet kayıtları daha çok 1626'dan başlayarak 1667 yılına kadar devam ettiği anlaşılmaktadır. Meselâ Cellûmu's-Suğra Mahallesinde (s.6) Ebu Bekir Acem, 6 Haziran 1627 de (22 Ramazan 1036) muaf kaydedilmiştir. Meselâ Beyyâda Mahallesinde (s. 13) Abdünnebi Musa 2 hâne olarak kaydedilmişken 1 hâneye, Hacı Ahmet 1 hânedan 0,5 hâneye düşürülmüştür. bazan da hâne rakamları yükselmiştir. Sahât-ı Bîza Mahallesinde (s. 35) 0,5 hâne olarak kaydedilen Hâkime Hatun'un avârız-hânesi 23 Safer 1065 tarihinde 1,5 hâne zamlı 2 hâneye yükseltilmiştir. *Muafiyet ve tenzillerin, şahsın arzı, Kadı'nun ilâm ve merkezin fermânıyla yapıldığı anlaşılmaktadır.* Bâb-ı Kınnesrin Mahallesindeki (s. 17) bir tenzil kaydıyla, *Ref' şud bâ-fermân fî -Ca sene 1067 bâ-arz-ı Mevlânâ Ahmed Kadı-yı mezbûr* ifadesinden, işlemin bürokrat usulü de açıkça görülmektedir.

Muafiyet ve tenzil kayıtları muhtelif tarihlerde sürmüştür. Bunların mahallelere göre dağılımı aşağıda verilmiştir.

TABLO I

Muafiyet ve Tenziller (İlgili Mahalleler verilmiştir.)

<u>Mahallenin Adı</u>	<u>Muafklar</u>	<u>Tenziller</u>	<u>Tenzil Edilen Hane Toplamı</u>
Kal'a-i Şerif	32	43	–
Cellûm-ı Kübrâ	16	18	7,75
Cellûmmu's-Suğrâ	2	1	0,25
Dâhil-i Bâbu'n-Neyreb	4	9	3,50
Kasîfî	–	19	7,75
Altunboğa	2	5	4,25
Oğulbey	3	13	3,25
Beyyâda	12	12	7
Cübeylî	11	10	4,25
Bâb-ı Kınnesrîn	3	6	9,50
Akabe	2	4	2,75
Cübb-ü Esendullah	3	7	4
Behsita	7	14	5

Dahil-i Babu'n-Nasr	2	—	—
Câmi-i İsa	1	3	2,25
Ferâfire	4	3	1
Bendere	2	1	0,50
Yahudiyân (T.Bendere)	1	—	—
Debbâğa-i Atik	1	5	2
Masâbire	—	2	1
Süveykât-ı Hatem	2	1	0,50
Süveykât-ı Ali	2	10	2,50
Yahudiyân	—	1	0,25
Sahât-ı Bîza	7	5	2
Cisr-i Selâhik	—	2	1
Kellâsa	—	1	0,25
Hâric-i Bâbu'n-Neyreb	3	3	0,75
Mehmet Bey	2	37	11
Güllücek	—	11	3,50
Dudular	2	5	1,50
Saçlı Hân-Fevkânî	—	19	5
Saçlı Hân-ı Tahtânî	2	—	—
Kadıasker	—	1	0,25
Karlık	—	1	0,25
İbn-i Yakub	1	3	1
Dellâl'in	2	—	—
Menzelî	—	—	—
Amşatiyye	—	—	—
Şakir Ağa	—	3	2
Sümeysiyye	2	2	0,75
Anter	1	1	0,25
Nuhiyye	1	3	0,75
Şeyh Yaprak	—	—	—
Haccâc	2	16	4
İbn-i Nusayr	2	—	—
Hendek-i Balûh	1	—	—
Meydancık	—	—	—
Farabîn	1	—	—

Hânü's-Sebîl	1	1	0,50
Çukur Kastel	1	–	–
Çukurcak	2	1	0,50
Ebrâc	3	2	0,75
Harâb Hân	2	1	0,25
Türbü'l-Gurebâ	–	–	–
İbnü'l-Mar'aşi	4	–	–
Elmacı	1	1	0,25
Şeriatlu	–	1	0,25
Akyol	–	–	–
Kastel-i Maverdî	–	–	–
Cübeyde	2	1	0,50
Maşârîka	3	4	1,25
Zokâk-ı Anteriyye	10	22	6,50
Zokâk-ı Şama'	3	8	2
Zokâk-ı Misk	–	7	2,75
Kavansa	–	8	2,75
Hâric-i Bâbü'n-Nasr	–	1	1
Zokâk-ı Zehîre	–	1	0,25
Zokâk-ı Abdulhay	1	–	–
Z. Tuma-i Abdulhay	1	–	–
Zokâk-ı Hedâyâ	1	1	0,50
Zokâk-ı Şimalî	–	1	0,25
Z. Ativü'l-Maballât	1	2	0,50
Zokâk-ı Bâli	1	2	0,75
Toplam _____:	149	210	124

Toplam olarak 149 olan muafların statüleri ve muaf ediliş sebepleri hakkında açıklayıcı bilgilere rastlanmamıştır. Kanunnâmelerdeki muaflar bilinmektedir. Fakat burada kanunnâmelere uymayan muafiyetlere de rastlanmaktadır. Keza tenzillerin de niçin ve neye dayanarak yapıldığı hakkında açıklayıcı bilgiler bulunmamaktadır. Tabloda da görüldüğü gibi, tenzillerde belli bir oran yoktur. Bazı haneler 0,25, bazı haneler 0,50 ve bazıları da 1 tane tenzil edilmişlerdir.

TABLO II

Muaf İmam ve Müzzinler

Mahallenin Adı	Sf.	Toplam	Muaf		TOPLAM
		<u>Haneden Düşülen</u>	<u>Kaydedilmeyen</u>	<u>Müezzin</u>	
		<u>İmam (Hane)</u>	<u>İmam</u>		
Kal'a-i Şerif	1-2	1	-	-	-
Cellûm-ı Kübrâ	2-5	1	-	-	-
Cellûmu's-Suğra	6-7	1	-	1.5	1.5
Dâhil-i Bâbu'n-Neyreb	7-8	1	-	-	-
Kasîli	8-10	-	-	1	1
Altunboğa	10-12	-	-	0.75	0.75
Oğulbey	12-13	-	-	2.25	2.25
Z. Evlad-ı Atraş	13	-	1	-	1
Beyyâda	13-14	-	2	-	2
Cübeylî	15-16	1	-	0.25	0.25
Bâb-ı Kınnesrin	17-18	1	-	-	-
Akabe	18-19	1	0.25	-0.25	0.50
Cübb-ü Esedullah	19-20	-	0.25	-0.25	0.50
Behsita	21-22	-	0.25	1.75	2
Yahudiyân	23-24	-	-	-	-
Dâhil-i Bâbu'l-Makâm	24-25	-	-	0.25	0.25
Cami-i İsa	25-26	1	-	0.25	0.25
Ferâfire	26-27	1	-	0.25	0.25
Dahil-i Babu'n-Nasr	27-28	1	-	-	-
Bendere	28-29	1	-	-	-
Yahudiyân (T.Bendere)	28	-	-	-	-
Debbhağa-i Atik	28-29	1	-	-	-
Masâbire	30-31	1	-	-	-
Süveykât-ı Hatem	31-32	1	-	-	-
Süveykât-ı Ali	32	1	-	-	-
Yahudiyân	33	-	-	-	-
Sahât-ı Bîza	34-37	-	1	0.25	1.25
Cisr-i Selâhik	37	-	0.50	-	0.50
Kellâse	38-39	1	-	0.50	0.50
Makâbir	39-40	1	-	-	-

Ma'âdi	40-41	1	–	–	–
Hâric-i Bâbu'n-Neyreb	41-42	–	0.50	–	0.50
Mehmet Bey	42-45	–	–	0.50	0.50
Güllücek	45-46	1	1.50	–	1.50
Sahtinîn	46	1	–	–	–
Zâviye	47	–	–	0.50	0.50
Tell-Arânin	48	1	–	–	–
Dudular	48-50	1	–	–	–
Ekrâd	50-51	1	–	–	–
Saçlı Hân-Fevkânî	51-52	1	–	–	–
Saçlı Hân-ı Tâhthanî	53	1	–	–	–
Kadiasker	53-54	–	–	0.50	0.50
Karlık	54-55	1	–	0.50	0.50
Tatarlar	56	1	–	–	–
İbn-i Yakub	56-57	1	–	–	–
Dellâlîn	58-59	1	–	–	–
Menzelî	59-60	1	–	–	–
Amşatiyye	60	1	–	–	–
Şakir Ağa	61	1	–	–	–
Sümeysatiyye	61-62	1	–	–	–
Anter	62	1	–	–	–
Nuhiyye	62-63	0.50	–	–	–
Şeyh Yaprak	64-65	0.75	–	–	–
Haccâc	65-66	0.75	–	–	–
İbn-i Nusayr	66	1	2	–	2
Hendek-i Balûh	66-67	1	–	–	–
Meydancık	67-68	1	–	–	–
Farabîn	68-69	1	–	–	–
Hânü's-Sebîl	69	1	–	–	–
Çukur Kastel	69-70	1	–	–	–
Çukurcak	70	1	–	–	–
Ebrâc	71	1	–	–	–
Harâb Hân	71-72	1	–	–	–
Türbü'l-Gurebâ	72	1	–	–	–
İbnü'l-Mar'aşi	72-73	1	–	–	–
Elmacı	73	1	–	–	–

Şeriatlu	74-76	-	-	1	1
Akyol	76-77	1	-	0.50	0.50
Kastel-i Maverdî	78	1	-	-	-
Cüdeyde	78-79	-	-	-	-
Maşârîka	79-80	1	-	-	-
Zokâk-ı Anterriyye	80-82	1	-	-	-
Zokâk-ı Şama	82-83	1	-	-	-
Zokâk-ı Misk	83-84	1	-	-	-
Kavansa	84-85	1	-	-	-
Hâric-i Bâbü'n-Nasr					
Zokâk-ı Muzzâza	85-86	-	-	0.25	0.25
Zokâk-ı Muğriliyye	94	-	0.50	-	0.50
Toplam:		56			22.5

Kanunnâmelerde imam, müezzin, hâtip, kayyim gibi din görevlilerinin muaf olduğu belirtilmekte ise de, burada görüldüğü gibi, bazı imam ve müezzinler muaf kaydedilmemiştir. Mesela Beyyâda mahallesinde, toplamdan imam düşülmemişken, 2 nefer imam bulunmaktadır. Güllücek mahallesinde, toplamdan düşülen imamın dışında 0,50'şer hane kaydedilen 3 nefer imam bulunmaktadır. Bunun örnekleri tabloda görülmektedir. O halde muaf kaydedilmeyen bu imam ve müezzinler, fiilî olarak görev yapmamaktadırlar. Muafiyet, fiilî göreve bağlıdır¹⁰.

Bazan birden fazla hâne reisi avârız-hânesi olarak kabul edilmişlerdir. Mesela Şeyh Yaprak Mahallesinde (s.64), bazan 3, bazan da 4 nefer bir hâne kabul edilirken, bazan da 2 nefer 0,75 hâne olarak kabul edilmişlerdir. Diğer mahallelerde de aynı örnekler mevcuttur. Meselâ Hacı Hüseyin, Hacı Cabbar, Abdülaziz ve İbrahim adlı kişiler 1, Ahmed-i Ahras, Hacı Mehmet ve diğer Mehmet adlı kişiler 1 hâne olarak kaydedilmişlerdir. Mahalli Hallak ve Mehmet adlı kişiler de 0,75, Hacı Mehmet Halife ve Hacı Hüseyin adlı kişiler de 1 hâne olarak yazılmışlardır.

Defterde sadece hâne toplamı verilmiş olup, nefer toplamı verilmemiştir. Bütün mahallelerde neferlerin sayılıp ismen verilmesi, nefer toplamının bulunmasını kolaylaştırmaktadır. Bu toplamı biz yaptık ve aşağıda Halep'in mahalleler tablosunda üçüncü bir sütun-

10. Halil İnalık, "Osmanlılarda Raiyyat Rûsumu", *Osmanlı İmparatorluğu Toplum ve Ekonomi*, İstanbul, 1993, 52-53.

da vermeyi uygun gördük. Böylece avâriz-hâneleri ile nefer sayılarını mukayese etmek mümkün olmaktadır. Meselâ Kal'a-i Şerif Mahallesinin 102 neferi 91 avâriz-hânesi olarak kabul edilmiştir. 59 nefer olan Oğulbey 32,5, 119 nefer olan Beyyâda 102,5, 48 nefer olan Ferâfire 40 hâne kabul edilmiştir. Bazan nefer ve hâne sayısı eşit olmuştur. Oğulbey Mahallesinin Evlâd-ı Atraş Sokağının 5 neferi, 5 hâne olarak kabul edilmiştir. Dikkat edilirse nefer sayısı ile hâne arasında belli bir orantı yoktur. Sıkça tekrarlandığı gibi, avâriz-hânesi, halkın iktisadî vaziyetine göre tesbit edilen itibarî bir birimdir.

Deftere göre Halep'in 75 mahallesi bulunmaktadır. En büyük mahallesi, 21 sokağa ayrılmış bulunan Hâric-i Bâbun'n-Nasr mahallesidir. Toplam 523 neferin bulunduğu bu mahallenin her sokağı, birer mahalle büyüklüğündedir. Kale, Cellûm-u Kübrâ, Beyyâda, Altunboğa, Behsita, Sahât-ı Bîza, Kellâse, Mehmet Bey ve Şeriatlu mahalleleri 100 hânenin üzerinde olan büyük mahallerdir. Bazı mahalleler *zokak*lara bölündüğü gibi, bazı *zokak*lar da mahalle olarak adlandırılmıştır. *Mahalle-i Zokâk-ı Anteriyye*, *Mahalle-i Zokâk-ı Misk* gibi.

3. Dini Gruplara Göre Nüfus

Halep'in mahalleleri çoğunlukla müslüman mahalleri olup, sadece Yahudi mahalleleri ayrı gösterilmiştir. Hıristiyan mahalleleri ayrı gösterilmemiştir. Yahudi mahalleleri de aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi Behsita mahallesine (30 hâne) ve müstakil Yahudi mahallesidir (50 hâne) ki, toplam 116 hânedan müteşekkildir. Ancak müslüman mahallerde de Yahudilere rastlanmaktadır ki bu da, mahalleler arasında kesin bir ayırımın olmadığını, halkın karışık olarak yaşadığını göstermektedir. Böyle hânelerin altına açık bir şekilde *Yahudi* kaydı düşülmüştür. Meselâ Debbağa-i Atik Mahallesinde (s.28) onbir ve onikinci sıradaki "Hacı Yahya, Debbağdır-Yahudi" ve "Merdahay, Yahudi, Süveykât-ı Ali Mahallesinde (s.32) dördüncü sırada "Abraham Yahudi" beşinci sırada "Harayin Hâfız Yahudi", altıncı sırada "Şalem Yahudi", onikinci sırada "Gazâl Yahudi", onüçüncü sırada "Hamur Yahudi", onbeşinci sırada "Şalem Yahudi" olarak kaydedilmiştir.

Hıristiyanların Yahudiler gibi mahalleleri müstakil olarak belirtilmemiştir. Hıristiyan hânelerin altına da açıkca *zimmî* kaydı düşüldüğü için, mahalle ve sokaklarda yaşayan *zimmî* nüfusu tespit etmek mümkün olmaktadır. Bu sayımı da biz yaptık ve aşağıdaki

tabloda ikinci bir sütunda verdik. Cübeyde mahallesinin, daha fazla zımmîlerin yaşadığı bir mahalle olduğu, daha önceki tahrirlerden bilinmektedir¹¹. Bu mahallede yaşayanların çoğu da Ermenidir. Nitekim Cübeyde mahallesindeki şahıs isimleri de (Kasbar, Vans, Mardos, Serkis, Andon, Melkon, Toros, Şem'un, Kirkor, Gümüş, Karagöz vb.) bunu doğrulamaktadır.

Cübeyde mahallesinden başka zımmî nüfus Şeriatlu, Şakir Ağa Menzelî ve Kavansa mahallerinde bulunmaktadır. Şeriatlu mahallesinde 38 ve Şakir Ağa, Menzelî ve Kavansa mahallelerinde 1'er nefer zımmî bulunmaktadır. Zımmî nüfusun mahalle ve sokaklara dağılımı aşağıdaki tabloda görüldüğü gibidir.

TABLO III

Zımmî Nüfusun Mahalle ve Sokaklara Göre Dağılımı

	Hâne	Zımmî (Nefer)*
Mahalle-i Şakir Ağa	24,5	1
Şeriatlu	120	38
Menzelî	39,25	1
Kavansa	51,5	1
Zokâk-ı Abdurrahim	17	4
E't-Tıblî	5,25	—
Kavvas	8,5	2
el-Ka'kî	16,75	8
e'z-Zehîre	9,25	2
el-Besîtn	16	—
el-Kayâl	6,25	—
Ekrâd	35	22
Gattâs	6,5	—
Erba'în	36	31
el-Hazân	15,25	10
Abdulhay	23	9
Şabûr	3,5	1

11. *Tapu Tahrir* No: 146, s. 84-86, Tapu No: 397, s. 45, Tapu No: 454, s. 59-60, Ayrıca Bkz. Andre Raymond, *Osmanlı Döneminde Arap Kentleri*, (Çev. Halil Berktaş), İstanbul, 1995, s. 139, 210.

* Bizim yaptığımız hesaplama.

Bevvâbe-i Beşâra	14,75	13
Bevvabe-i Abdulaziz	10	–
Hedâya	5,5	–
e'ş-Şimalî	13	–
Atuvi'l Mutallab	18,25	3
Atuv's-Suğra	6,25	–
İbn-ı Muğariliye	8,25	–
İbn-i Bankûs	9,5	6
Bâlî	18	6
Toplam	537	158

Öteki mahallerde açıkça zımmî kaydı düşülmemiş olmakla beraber, gayrimüslim ismi olduğu tartışılmaz olan isimlerden hareketle, dağınık olarak gayrimüslim nüfusun varlığına rastlanmaktadır. Ancak bunlar çok küçük bir azınlığı oluşturmaktadır. Meselâ, Dâhil-i Bâbu'l-Makâm mahallesinde (s.25) 74. sırada “Halife Kirkos”, Masâbire mahallesinde (s.30) sırada “Karagöz”, Haccâc Mahallesinde (s.65) 54. sırada “Marun Kirkor” gibi isimler gayr-i müslim isimleridir. Bunların dışında, daha çok gayr-i müslimler tarafından kullanıldığı bilinen Hazar, Nâsır, Mahfûz, Surûr ve Halife gibi isimlere rastlanmaktadır. O halde Halep'te müslim-gayr-i müslim nüfusun karışık olarak yaşadıkları söylenebilir.

4. Diğer Gruplar

Hane reisleri bazan lakap olarak bazan da -muhtemelen- etnik kökenlerine uygun sıfatlarla kaydedilmiştir. Bunlar, Türkmân, Kürt ve Çerkes sıfatlarıdır. Meselâ Saçlı Hân-ı Fevkânî Mahallesinde (s.51) “İbrahim Beşe, Türkmân-ı Şam, 2 hâne”, Tatarlar Mahallesinde (s.56) “Kaya Beşe 3 hâne”, Menzelî Mahallesinde (s.59) “Bayazid Beşe 3 hâne”, “Ahmet Beşe, 1 hâne”, hep Türkmân-ı Şam veya Türkmân olarak yazılmıştır. Açıkça *Türkmân-ı Şam* olarak yazılanların toplamı 11,5 hânedir. Türkmân olarak yazılan neferlerin toplamı 21'dir. Kürt/Kürdhi lakabı da kullanılmıştır ki, bunların toplamı 18'dir. 7 nefer de Çerkes tespit edilmiştir. Hemen şunu belirtelim ki, bu rakamlar, toplam nüfusun dağılımını vermemektedir. Bu rakamlar, sadece lakâp ve ünvanları belirtilen şahıslara ait olduğundan, bütün nüfusa genellenemez.

Bu tahrirde belki de bir yenilik olarak, kadınlar da hâne reisi kaydedilmişlerdir. Klâsik tahrir defterlerinde kadınların yazılması

nâdirdir. Meselâ Beyyâda Mahallesi (s.13) 4. sırada Mısıriye Hatun 1,5, Oğulbey'de (s.13) Şerife ve Fatma Hatun 0,25'er, Debbağa-i Atik'te (s.28) Şehriban Hatun 1,5 hâne ile yazılmışlardır. Saçlı Hân-ı Fevkânî Mahallesi (s.52) 52. sırada Fatma Hatun, aynı mahallede Kara Fatma Hatun 0,25'er hâne ile kaydedilmişlerdir. Zokâk-ı Bâli'de (s.95) Merlih adında bir *zimmî* kadın da 0,25 hâne olarak yazılmıştır. Kadınlar bazan "zevce-i..." şeklinde de belirtilmiştir. bütün mahallelerde toplam olarak 136 kadın hâne reisi olarak yazılmıştır. Hane reisi olarak yazılan kadınların *dul* (*seyyibe*) olmaları muhtemeldir.

Bâb-ı Kınnesrin Mahallesi (s.17) "Abdullah Halebî, Mülûk-zâde" olarak kaydedilen zat, Osmanlı öncesi Halep Beylerinin ahfadından olmalıdır. Ayrıca 4 memlûk (köle) ve 5 âmâ tesbit edilmiştir.

Cellûm-ı Kübrâ Mahallesi (s. 2) ilk sırasında *Balyos-ı Engürüs* de 2 hâne olarak kaydedilmiştir. Bu dönemde Avusturya'nın Halep ticaretiyle olan ilgisi bilinmektedir. Ancak yabancı konsolosluk mensuplarının da avârız hânesi olarak kaydedilmesi, pek alışık olunmayan bir husustur. Başka ülke konsoloslarının bu tarzda yazılmalarına rastlanmamıştır.

Halep'in iktisadî vaziyeti malûmdur. Bu yüzden olmuş olmalı ki, çeşitli şehirlerden Halep'e gelip yerleşen kimselere de sıkça rastlanmaktadır. Bunlar geldikleri şehirlere nisbetle anılıyorlardı. Kayıtlara geçen şehirler, Halep'in yakın çevresi olan Antep, Urfa, Antakya, Sermin, Derguş, A'zaz ve Kilis'in yanında, dönemin ulaşım şartlarına göre daha uzak olan Malatya, Harput, Erzurum, Kars, Kayseri ve Bursa'dır. Mısır ve Şamlılar da sıkça geçmektedir. Dikkat edilirse, daha çok Anadolu'dan Halep'e bir yöneliş ve göç gözlenmektedir. Bu da, aynı zamanda Halep'in bir câzibe merkezi olduğuna, Anadolu ile bütünleştiğine delalet etmektedir. Şehri belirtilen nüfusun dağılımı aşağıda verilmiştir.

Kayserili	: 6	Şamlı	: 21
Bursalı	: 4	Malatyalı	: 1
Ayıntablı	: 10 (ikisi yahudi)	Erzurumlu	: 2
Mısırlı	: 29	Suruçlu	: 3
Derguşlu	: 2	Antakyalı	: 2
Serminli	: 10	Urfalı	: 3

A'zazlı	: 5	Kilisli	: 1
Harputlu	: 2	Beyrutlu	: 3

4. Nüfusun Mesleklere Göre Dağılımı

Zaman zaman hâne reislerinin mesleklerinin de verildiğini belirtmiştik. Bütün nüfusun meslekleri belirtilmemiş olsa bile, bu dahi Halep'teki meslek grupları hakkında bir fikir vermektedir. Kayıtlara geçtiği kadarıyla, nüfusun resmî görevlilere ve esnafa dağılımını aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

TABLO IV

Nüfusun Mesleklere Göre Dağılımı

Resmi Görevliler

İmam	33	Bölükbaşı	: 12
Müezzin	34	Subaşı	: 29
Kethüda	18	Çavuş	: 59
Muallim	3	Muhzır	: 7
Müderriş	3	Merd-i Kale	: 5
Hâtip	8	Bâzar başı	: 4
Kâtip	4	Şeyh-i Sûk	: 1
Hattât	8		
Tercüman	6		
Mahalle Kethüdası	14		
Bezzâzistân Kethüdası	1		
Çavuşân Kethüdası	1		

Esnaf Grupları

Kuyumcu	: 11	Hudarcı*	: 3
Tüccar	: 33	Bakkal	: 7
Dellâl	: 24	Meydancı	: 3
Boyacı	: 24	Terzi	: 4
Debbâğ	: 14	Dikici	: 1

* Yeşil sebze satan kimse.

Tabbâh	:	13	Demirci	:	1
Hamamcı	:	11	Berber	:	25
Hamal	:	20	Tellâk	:	2
Habbâz	:	20	Yorgancı	:	1
Helvacı	:	17	Bevvâb	:	2
Ka'keci**	:	11	Kavukçu	:	2
Harirî	:	14	Sabuncu	:	4
Kasab	:	29	Ma'saracı***	:	8
Attâr	:	11	Klaycı	:	8
Kahveci	:	19	Semerci	:	1
Sarrâc	:	4	Mimar	:	4
Hallâc	:	3	Esirci	:	1
Mutafcı	:	6	Tüccâr-ı Hatun:	1	
Pabuccu	:	4	Kalkancı	:	2
Nalbant	:	4	Kalaycı	:	6
Keçeci	:	5	Sarrâf	:	5
Körükcü	:	5	Değirmenci	:	5
Fellâh	:	6	Uncu	:	5
Eskici	:	3	Baytar	:	13

Halep'teki esnaf grupları ve oranları, Halep'in iktisadî vaziyeti, ticarî ve sına'î kabiliyeti hakkında bir fikir vermektedir. 33 tüccar, 24 dellal ve 20 hamal, Halep ticaretinin canlılığına bir işarettir. Boya ve ipek sanayinin, dericiliğin önemli bir yeri olduğu görülmektedir. Diğer meslekler de şehir ekonomisinde önemli bir mevkie sahiptir.

Ne çavuşu olduğu belirtilmeyen 59 çavuşun çoğu, belki de bir lâkaptan ibarettir. Mahalle Kethüdası, Bezzâzistân Kethüdası, Çavuşân Kethüdası ve sadece Kethüda olmak üzere 4 çeşit Kethüda görülmektedir. Halep'teki Muhzır ve Kale erleri, yukarıda tabloya geçen sayılardan daha fazla olmalıdır.

** Ka'ke, yörede yapılan bir çeşit simittir.

*** Ma'sara, yörede klâsik zeytinyağı atölyesine verilen addır.

II. İdarî Taksimat

Osmanlı idaresine geçtikten sonra Halep'in idarî taksimatında çeşitli değişme ve gelişmeler görülmektedir. En son 1568-1574 yılları arasında Halep; Hama, Adana, Tarsus, Selimiye, Birecik, Ma'arra, Bâlis, Kilis ve A'zaz sancaklarından oluşmaktaydı¹².

Defterini incelediğimiz 1616 yıllarına gelindiğinde ise, Halep'in idarî taksimatında önemli değişikliklerin olduğu görülmektedir. Defterde Halep; Antakya, Dergûş, Harîm, Ma'arratü'l-Mısrîn, Sermîn, Eriha, Ma'arra, Kefer-Tâb, Tizîn, İdlibi's-Suğrâ, Bakras, Birecik, Rum-Kale, Nizip, Şeyhü'l-Hadîd ve Gündüzlü ve Amik ile Menbîc ve Râvendân kazalarından ibarettir. Adana, Tarsus, Hama, A'zaz, Halep'ten ayrılmıştır.

Halep'in nahiyeleri, Cebel-i Sem'an, Bâb ve Cebbûl'dur. Antakya'nın nahiyeleri Kuseyr, Cebel-i Akra, Altunözü ve Süveyde nahiyeleridir. Şuğûr, Dergûş'tan ayrılarak Antakya'ya bağlanmıştır. Antakya 59 avâriz-hânesi kabul edilen 22 mahalleden ibarettir. En kalabalık mahallesinin 10 hâne ile Dörtayak, 5 hâne ile Tût mahalleleri olduğu görülmektedir. Eriha; Rûc ve Zâviye nahiyelerinden ibarettir. Cebel-i Bârişa da Tizîn'den ayrılarak Kefer-Tâb'a ilhak edilmiştir. Menbîc ve Râvendân birlikte bir kaza ittihaz edilmiş ve aynı adla anılan iki nahiyeden oluşmaktadır. Buna göre Halep Eyaleti; Halep merkezi de dahil olmak üzere 18 kaza ve 13 nahiyeden ibarettir.

Aşağıdaki harita ve tabloda Halep'in idarî taksimatı ile bağlı köylerin toplu listesi verilmiştir. Buna göre köylerin toplamı 553 olup, Nizip 53, Cebel-i Sem'ân 52, Menbîc 47 köyle en fazla köyün olduğu nahiyelerdir. Şuğûr nahiyesinin sadece toplam avâriz-hânesi verildiği için köy sayısını tespit etmek mümkün olamamıştır. Aynı şekilde Birecik'in de köy sayısı verilmemiştir. Nefs-i Birecik, Nahiyeye-i Birecik, Nahiyeye-i Surûc ve Cemaat-i Dünbalî ile Cemaât-i Berâzî tarzında verilmiştir. Der-kenarda ise 3 mahallesi kaydedilmiştir.

Bütün kır yerleşimleri "karye" olup, "merza"lar -herhalde- kaydedilmemiştir. Ayrıca önemli bir nüfusa ve vergi kaynağına sahip olan Halep Türkmenleri ve Kilis Ekrâdı tahrir dışı bırakılmış-

12. Metin Kunt; *Sancaktan Eyalete 1550-1650 Arasında Osmanlı Ümerası ve İl İdaresi*, İstanbul, 1978, s. 141.

tır. Bu dönemde A'zaz ve Kilis'in Halep'ten ayrıldığını belirtmiş-tik. Bu yüzden Kilis Ekrâdının yazılmamış olması tâbiîdir. Halep Türkmenleri ise Valide Sultan hassıdır¹³.

Hane rakamlarının incelenmesinden de anlaşılacağı gibi, köyler fazla büyük olmayan köylerdir. Pek çok köy, 1,2 ve 3 avâriz hânesi olarak değerlendirilmiştir. Özellikle Nizip, Membîc ve Râvendân'a bağlı birçok köyün de 0,25 ve 0,50 avâriz hânesi olarak kabul edildiğine bakılırsa, bu bölgedeki köylerin daha da küçük köyler olduğu söylenebilir.

TABLO V

Halep'in İdarî Taksimatı

<u>KAZA</u>	<u>BAĞLI NAHİYELER</u>
Halep	Cebel-i Sem'ân Bâb Cebbûl
Antakya	Kuseyr Cebel-i Akra Altunözü Süveyde Şuğûr (İlhâken Antakya'ya)
Dergûş	
Harîm	
Ma'arrtü'l-Mısrîn	
Sermîn	
Erîha	Rûc
Ma'arra	Zâviye
Kefer-Tâb	Cebel-i Bârişa
Tizîn	(Tizin'den Kefer-Tâb'a)
İdlibi's-Suğrâ	
Bakras	

13. 27 Ekim 1596 tarihli bir hükümden, Halep Türkmenlerinin Valde Sultan'ın paşmaklık haslarından olduğu anlaşılmaktadır. Bkz. Ahmet Refik, *Anadolu'da Türk Aşiretleri*, 966-1200, İstanbul, 1930, s. 58-59.

19	Bendere	22,5	1	40
20	Mahalli-i Yahûdiyân tâbi-i Bendere	30	1	31
21	Debbâğa-i Atik	34,5	1	53
22	Masâbire	33	1	55
23	Süveykât-ı Hatem	18	1	26
24	Süveykât-ı Ali	24,75	1	39
25	Mahalle-i Yahûdiyan	50	–	73
26	Sahât-ı Bîza	113,5	–	218
27	Cisr-i Selâhik	30,25	–	47
28	Kellâse	74,25	–	135
29	Makâbir	20	1	40
30	Me'âdi	7	1	24
31	Hâric-i Bâbü'n-Neyreb	51	–	96
32	Mehmed Bey	123	–	185
33	Güllücek	45	1	68
34	Sahtinîn	31	–	55
35	Zâviye	40	–	71
36	Tell-Arânîn	21	1	40
37	Dudular	75,25	–	131
38	Ekrâd	35	–	51
39	Saçlı Hân-ı Fevkânî	66,5	1	98
40	Saçlı Hân-ı Tahtânî	20,75	1	41
41	Kadıasker	22,5	–	41
42	Karlık	64	–	96
43	Tatarlar	44,25	1	52
44	İbn-i Yakub	43,25	1	75
45	Dellâlîn	54,25	1	89
46	Menzelî	39,25	1	51
47	Amşatiye	21,5	1	44
48	Şakir Ağa	24,5	1	41
49	Sümeysatiyye	45,25	1	73
50	Anter	16,75	0,75	43
51	Nuhiyye	21,5	0,75	45
52	Şeyh Yaprak	12	0,75	45
53	Haccâc	37,25	0,75	60
54	İbn-i Nusayr	18,5	1	31

55	Hendek-i Balûh ma'a Hindiyân	17,75	1	23
56	Meydancık	23,75	1	50
57	Farabîn	42,75	1	65
58	Hânu's-Sebîl	12,75	1	21
59	Çukur Kastel	16,5	1	33
60	Çukurcak	20	1	31
61	Ebrâc	30	1	41
62	Harâb Hân	16	1	32
63	Türbü'l-Gurebâ	14,25	1	27
64	İbnü'l-Mar'aşi	12	1	22
65	Elmacı	26,25	1	51
66	Şeriatlu	120	–	171
67	Akyol	47,25	1	93
68	Kastel-i Maverdî	17	1	25
69	Cüdeyde	54,25	–	89
70	Maşarika	16	1	47
71	Zokâkî'l - Anteriyye, tâbi-i Hâric-i Bâbu'l-Cinân	60,5	1	122
72	Mahalle-i Zokâk-ı Şama, tâbi-i Hâric-i Bâbu'l-Cinân	20,5	1	61
73	Zokâk-ı Misk	13	1	23
74	Kavansa	51,5	1	91
75	Hâric-i Bâbu'n-Nasr			
	Zokâk-ı Şeyh Abdurrahîm	17		37
	Zokâk-ı e't-Tiblî	5		9
	Zokâk-ı Kavvâs	8,5		10
	Zokâk-ı el-Ka'kî	16,75		29
	Zokâkî'z-Zehîre	9,25		14
	Zokâke'l-Besâtîn	16		39
	Zokâke'l-Kayl	6,25		10
	Zokâk-ı Ekrâd	35		57
	Zokâk-ı Gattâs	6,5		13
	Zokâk-ı Erba'în	36		50
	Zokâku'l-Huzzâde	15,25		44
	Zokâku'l-Abdu'l-Hay	23		33
	Zokâk-ı Şabûr	3,5		6

Zokâk-ı Tuma'ü'ş-Şara	14,75	24
Zokâk-i Tuma-i Abdülaziz	10	13
Zokâk-ı Hedâyâ	5,5	12
Zokâk-ı Ş-Şimalî	13	20
Zokâk-ı Atavi'l-Muballat	18,25	33
Zokâk-ı Atavi's-Sağır	6,25	12
Zokâk-ı İbn-i Buğirliyye (?)	8,25	16
Zokâk-ı İbn-i Bankûs	9,5	17
Zokâk-ı Bâlî	18	25
Toplam	3.576	5.903

Gayr-i ez-İmam ve Müezzin ve Firû-nihâdegân yekûn Hanehâ-i Mahallât-ı Haleb 3.576

Yalnız üçbin beşyüz yetmişaltı hânedir.

NAHIYE-İ CEBEL-İ SEM'AN Tâbi-i Kaza-i Haleb

<u>Köyün adı</u>	<u>Hane</u>	<u>Köyün Adı</u>	<u>Hane</u>
Kefer Da'al	3	Ta'avele	12
Hayriye	1 Baki 2	Aş'a	3
Basratun	4	Nizamûn	3
Bâlâ	2,5	Cibrin	28
Kefer Hamra	10	Başantara	1,5
Bellirmen	6	Assân	2
Hayyân	15	Hazır	2,5
Kefer Amma	3,5 Baki 2	Melenciye	1
Tell Nasibîn	3 Baki 2	Cemîm	1
Tedîn	5	Sahhâre	1
Mayir	4	Kefer Nâha	2
Tell Cebîn	5,5	Kefer Besin	3
Nayrab	16,5	Bakî	10
Ma'are'l-Arkanîn	4	Avicil	2
Hurdatinîn	13	Tulma	3
Babu'n-Nis	2		
Haritân	13	Düveyr-i Zeytûn	1,5
Şeyh Neccâr	3	Ma'arretü'l-Maristan	3,5
Kefer Sagîr	2	Kefer Ta'âl	3

Bâkidü'l-Ades	2	Vazhi	1
Bâb Allah	7	Atana	9
Müslimiyye	1	Erhâb	1
Tevkat	3	Haylân	1
Tell Kırac	4	Zîtânü'l-Masna	2
Uyrûmü'l-Kübrâ	6	Urûmu's-Suğrâ	2
Acîl	3	Ma'arratü'l-Esârib	1,5
Hûru'l-Mülk	5	Telcidya	2
('an Kaza-i Bîretü'l-Amîd)			

Yekun: 229

NAHİYE-İ BAB TÂBİ-i Kaza-i Mezbure

<u>Köyün adı</u>	<u>Hane</u>	<u>Köyün Adı</u>	<u>Hane</u>
Vüstanî	24	Tadif	51
Savvâfîn	10	Bîretü'l-Bâb	9
Nüfus ()	10	Say'a	5
Şarkıyye	3	Buza'a	18
Muhattal	12	Harbân	2,5
Şimâliyye	7	Numân	2
Garbiyye	9	Kadirân	1
Sayb	1,5	Tel KabbHasîn	2

Yekün: 167

NAHİYE-İ CEBBUL* TÂBİ-i Kaza-i M.

<u>Köyün adı</u>	<u>Hane</u>	<u>Köyün Adı</u>	<u>Hane</u>
Türkân	3	Mallûha**	15
Bulat	3	Hüsniye	1
Dâman	1	Sağire	8
Azzân	5	Tell Şuayb	3

Yekün: 32, cem'an: 4404

* Yalnız otuziki hânedir binkırkbeş senesi hulûl eyledikte otuzdokuz hâne olur gaflet olunmaya.

** Karye-i mezbur ma'mûr ve abâdân olunca dokuz seneye değîn sekiz hânesinden alınub yedi hânesinden alınmaya deyû emr-i şerif virilmegin şerh virildi. Fî 6 Z 1036 (19 Temmuz 1627).

KAZA-İ ANTAKYA Tâbi-i Eyalet-i Haleb

<u>Köyün adı</u>	<u>Hane</u>	<u>Köyün Adı</u>	<u>Hane</u>
Mabend (?)	2	Kanavâtî	3
Mahsen	2	Cami-i Kebir	1
Hammâre	3	Meydân	1
Cullâh Ali	3	Sekkâkîn	1
Debbûs	2	Şeyh Ali	3
Şenbek	2	Dörtayak	10
Sarı Mahmud	2	Tût	5
Kastel	2	İmrân	3
Sofiler	3	Mukayyed	2
Sâha	1		
Nimadiyye	3		
Tâbi-i Sofiler	3		
Gaydur	3		

Yekün: 59**NAHIYE-İ KUSEYR Tâbi-i Kaza-i Mezbur**

<u>Köyün adı</u>	<u>Hane</u>	<u>Köyün Adı</u>	<u>Hane</u>
Ziyâret	2	Deyr	4
Selkiye	4 Baki 2	Karbeyaz	6
Babatorun	1	Aklanus	4
Kızılcaburc	2	Kefer Aid	3
Babirne	1	Mağâbirus	6
Hâlisiye	1	Fenk ma'a Salve	3
Curm	2	Bîşe ()	1
Miyadin	4	Sabuya	1
Marsu	3	Eskûbad	1
Masham	5 Baki	Mağadla	1
Hanbu (?)	2	Baksanus	5 Baki3
Benâre ()	2 Baki 1	Zâviye	2
Kayacık	4	Keşkânid	5
Hanta	3	Bulunca	1
Labîre	2		

Kal'a	5
Bunye	2
Derîşe	3
Mezraa-i Cünd	1
Merdele	1

Yekün: 88

NAHIYE-İ CEBEL-İ AKRA Tâbi-i M.

<u>Köyün adı</u>	<u>Hane</u>	<u>Köyün Adı</u>	<u>Hane</u>
Hisarcık	2	Fakûra	1
Oğlaki	1	Hâli	1
Eyerci	1	Mülk	1
Kirâkus	1	Sâli	1
Dersûs	4	Bayındır	1
Kesb	1	Çörekiye	1
Helkîn	1	Kışlak	1
Sükûd Ovacık	1	Karasulu'n-Nasâra	2
Kalye	1	Ordu	8 Baki5
Curnuyi	1	Hallûmâm	2
Kalender	1		

Yekün: 34

NAHIYE-İ ALTUNÖZÜ

<u>Köyün adı</u>	<u>Hane</u>	<u>Köyün Adı</u>	<u>Hane</u>
Tumusa	1	Zengiye	1
Danişmendluu	1	Alakend	1
Büyük Dure	2	Bülend-i Şarkî 1Baki	0,25
Eram	1	Aksâniye	1
Budak	1	Bakarkaya	1
Baverda	2	Bozüyük	1
Asiye	1	Fındık	1
Karsu	4 Baki 2,5	Suriyye	3
Bitence	1	Mezra'A-i Yessir	2
Duzluca	1	Kaslini	1
Merlaca	1	Arsiye	1

Mir'at	2	Baki 1	Terliyân	1
Küçük Seferiye				
Yekün: 34				

NAHIYE-İ SÜVEYDE Tâbi-i M.

<u>Köyün adı</u>	<u>Hane</u>		<u>Köyün Adı</u>	<u>Hane</u>
Hüseyinlu	1		Sur'a	1
Akbayır	1		Türkmân Büleñd	1
Zeytûniye	2		Fakirûn (?)	1
Seyrancık	1		Hacı Hüseyinlu	1
Abidiye	1		Medine	2
Seldirân	1		Dikmece	1
Katmanlu	1		Harârîn (?)	1
Sarkuyucuk	1		Mağaracık	1
Kabûsiye	2	Baki 1	Orhanlu	1
Yoğun Oluk	1		Karsiyye (?)	1
Sultaniye	1		Bâb-ı Barcık	1
Türkmân Kuyucuk	1		Sayluca	1

Yekün: 28

Karye-i Cedid Hâric ez-Defter: 1

Cem'an: 243 el-Mecmu' ma'a Nahıye-i Şuğûr 256

KAZA-İ DERGUŞ

<u>Köyün adı</u>	<u>Hane</u>		<u>Köyün Adı</u>	<u>Hane</u>
Nefs-i Derguş	20	Baki 15	Selsenk	1
Harbet-i Kıbliyye	2		Melhin	4
Konya	3		Tel Ammar	4
Mezru'	2		Ferammâ	1
Amûd	5		Mudûn (?)	2
Harbet-i Şimalî	1		Maarfûn	1
Tîna	3		Duveysat	3
Kefer Hend	4		Mağadla	2
Rimâdiyye	2		Zurriye	3 Baki2
Zarzor	3		Bakizze	2

Ara	4	Belendur	2
Meşmaşa	1		
Namine	1		

Yekün: 78,5

NAHIYE-İ ŞUĞUR Tâbi-i Kaza-i Mezbur İlhak-ı Kaza-i Antakya

Hane: 13

KAZA-İ HARİM

<u>Köyün adı</u>	<u>Hane</u>	<u>Köyün Adı</u>	<u>Hane</u>
Selkîn	30	Telli	1
Batnatis	1	Melles	2
Kefer Maris	2	Hamiyye	3
Mezra'a	1	Hafsarca	7 Baki5
Telli Yumluuca	1	Alâbe	3
Abiriye	3	Ermenaz	8 Baki5
Ma'sarta	1	Serdîn	1
Telâ	3	Askat	5
Kefer Kili	1	Bîret-i Ermenaz	3
Dersuluna	2 Baki 1		

Yekün: 78

KAZA-İ MA'ARRETÜ'L-MISIRRİN

<u>Köyün adı</u>	<u>Hane</u>	<u>Köyün Adı</u>	<u>Hane</u>
Ma'arretü'l Misirrîn	13 Baki 7	Kefer Sandal	1
Keftîn	6	Ka'a	4
Ma'ar Tahsan	5	Keferiyye	1
Hazânu	3	Bunsa	1
Batinta	2	Savağğa	1
Nahla (?)	4	Zerdene	1
Batb^	4	Atba	1
Kefer Nasîh	1,5	Bîret	2
Kefer Kermîn	1,5	As'us	1
Ebbîn	3		

Yekün: 56

KAZA-İ SERMİN

<u>Köyün adı</u>	<u>Hane</u>	<u>Köyün Adı</u>	<u>Hane</u>
Nefs-i Sermîn	30	Gurabâ	1
Dâr	3	Ma'arra	4
Akminas	1	Berrîye	1
Hâb	1	Teyzer	5
Asfîn	1	Erinc	1
Harrâce	1	Kesniyye	1

Yekün: 50

KAZA-İ ERİHA

<u>Köyün adı</u>	<u>Hane</u>	<u>Köyün Adı</u>	<u>Hane</u>
Nahliyye	2	Nahavid	1
Bekfalun	5	Tudem	1
Kürîn	2	Kefer Lata	3
Ma'ar Telit	3	Ma'terlim	1
Ma'ar Zâf	1	Râm	2
Nasibîn	1	Kefer Ebu	1
Semtasa	1		1
Menkûb	1	Mukbilî	1

Yekün: 27

NAHİYE-İ RUC Tâbi-i M.

<u>Köyün adı</u>	<u>Hane</u>
Kefermîn	2
Nalîn	1
İbn	1
Kesr'ada	4
Mezra-i Havâni	2
Bilmiş	2 Baki 1
Bezmişan	3

Yekün: 17

NAHİYE-İ ZAVİYE Tâbi-i M.

<u>Köyün adı</u>	<u>Hane</u>	<u>Köyün Adı</u>	<u>Hane</u>
Mağara	2	Melbun	3
Ahsem	1	Hurûf	1
Melşum	1	Mesâmis	2
Bedîşe	1	Erniye	2
Menlin	1	Alaruz	2
el-Bâre	1	Maherbâ	2

Yekün: 19 Cem'an: 63

KAZA-İ MA'ARRA

<u>Köyün adı</u>	<u>Hane</u>	<u>Köyün Adı</u>	<u>Hane</u>
Kıbliye	6	Ballûlire	2
Şimaliye	6	Harârîn	2
Sasuma	2	Debiye	1
Ma'ar Şeyhaniye	2	An' ()	2
Hâs	1		
Kefer Tîn	2		
Ma'ar Neccârîn	1	Asla	1
Marsas	2	Bilmiş	2
Kefer Yasin	2	Ma'ar Reniyye	1
Sabrûniye	1	Sanhanân	1
Bec/Bah	1	Hasan	3
Lahna	1	Evra'	3
Mes'ali	1	Ma'ar Sûrin	1
Sin	2		

Yükün: 50

KAZA-İ KEFER-TAB

<u>Köyün adı</u>	<u>Hane</u>	<u>Köyün Adı</u>	<u>Hane</u>
Nefs-i Kefer Tab	3	Kefer Sakka	1
Berda	1	Menkin	2
Kefer Kûm	1	Arih	1
Kefer Mûn	1	Deka	1

Bedmiyon	1	Bekdim	1
el-As	1	Antoniye	1
Kefer Şeyh	2	Sekikî	1
Ar	1	Ma'ar Zik	1
Barik	1	Maar Tahrim	1
Ma'ar Şeyh	1	Latmîn	2
<hr/>			
Yekün: 25			

NAHIYE-İ CEBEL-İ BARIŞA İfraz-ı an-Tizin
Nahiye-i Kefer-Tâb

<u>Köyün adı</u>	<u>Hane</u>	<u>Köyün Adı</u>	<u>Hane</u>
Barişa	1	Asferi	1
Kefer Diyon	2	Arşin	0,50
Kefer Arûk	1	Sarkûd	1
Arinam	0,50	Kefer Kenân	1
Ma'arata	1	Sanâkiya	1
Bergâr	1	Başlamışlı	1
<hr/>			
Yekün: 12 Ceman: 37			

KAZA-İ TİZİN

<u>Köyün adı</u>	<u>Hane</u>	<u>Köyün Adı</u>	<u>Hane</u>
Dânâ	1	Akirîn	1
Nurmanin	1	Kufeyr	0,50
Dıraşan	0,50		
<hr/>			
Yekün: 4			

KAZA-İ İDLİBÜ'S SUĞRA

<u>Köyün adı</u>	<u>Hane</u>	
İdlibü's-Suğrâ	12	Baki: 11.5 rub
İdlibü'l-Kübrâ	2	
Eşmarûn	1	
<hr/>		
Yekün: 15		

KAZA-İ BAKRAS

<u>Köyün adı</u>	<u>Hane</u>	<u>Köyün Adı</u>	<u>Hane</u>
Eski Bakras	4	Kerrik	2
Karbeyaz	4	Maskine (?)	1
Haytan	2	Ebubekir	1
Begkendi	4	Karamî	1
Boynu Yoğunlu	3	Öksüz	1

Yekün: 23

KAZA-İ BİRECİK

<u>Köyün adı</u>	<u>Hane</u>	<u>Birecik-in Mahalleleri</u>	
Nefs-i Birecik	49.5	Mahalle-i Medrese	4
Nahiye-i Mezbur	12	Mahalle-i Merkez	12
Nahiye-i Surûc		Mah. Bâb-ı Halep	2
Cemaat-i Dünbalî	5		
Cemaat-i Berâzî	1		

Yekün: 67.5 Baki: 62 ve rub'

KAZA-İ RUM – KAL'A

<u>Köyün adı</u>	<u>Hane</u>	<u>Köyün Adı</u>	<u>Hane</u>
Nefs-i Rum-kal'a	3	Aranî	0,50
Enhaş	1	Arah	1,5
Hüseyin Ali	1	Aktemuri	1
Hüseyin	1,25	Venne	0,50
Halfeti	0,75	Kefer Hâb	0,50
Kefer Kâb	1	Kelik	1
Tâb-ı Atik ma'a		Bilasuz	0,25
Tell ve Ma'an	1,5	Bilâs	0,25
Alak	1	Arratân	3
Ergan	1		

Yekün: 20

KAZA-İ NİZİB

<u>Köyün adı</u>	<u>Hane</u>		<u>Köyün Adı</u>	<u>Hane</u>
Nizib	6,5	baki: 0,25	Konaca Bük	0,50
Havrancık	1		Sakit	0,50
Sucuk	0,50		İkizce	0,50
Kefer Tût	0,50		Siyakâ	0,50
Haramoğlu	0,50		Hasnuz	0,50
Çerkes	1,5		Peyamluca	0,50
Kefere	1		Darbük	0,50
Kanye	0,25		İncirlice	0,50
Kerkes	0,50		Kara Cürun	1,5
Gevrek	0,50		Neccâr	1
Şer'a	0,50		Günlüce	1,5
Şeybek	1		Mağaracık	0,50
Murc-i Hums	0,50		Buseyre (?)	0,50
Haraylus (?)	1,5		Sabrîn	0,25
Selselî	0,50		Ağcakend	0,50
Güdavir	0,50		Furûn	0,50
Kefer Benek	0,50		Narlıca	0,25
Görmüş	0,50		Karmit Has	0,50
Alagöz	0,50		Kefer Şeyh	0,50
Belkeri	0,50		Ferrîn	0,50
Kantara	0,50		Nuhi	0,25
Gürbüz	0,50		Karmit-i Timar	0,50
()	0,50		Zağim	0,25
Zan	0,50		Allûr (?)	0,25
Mukbilî	1		Kara Ali	0,50
Gemrek	0,50		Tel Ma'ar	0,25
Kersenttaş Timar	0,50		Filcan	0,25

Yekün: 37.5

KAZA-İ RUM – KAL'A

<u>Köyün adı</u>	<u>Hane</u>		<u>Köyün Adı</u>	<u>Hane</u>
Şeyhü'l-Hadîd	10	Baki: 8	Gündüzlü	1

Gömüd Maa	3	Şereflu	1
Balu	1	İzzetlu	1
Ma'arra	1		

Yekün: 20

KAZA-İ AMİK

<u>Köyün adı</u>	<u>Hane</u>	<u>Köyün Adı</u>	<u>Hane</u>
Şem'uniye	1,5	Kantara	1
Saru	1	Arki	0,25
Mescidlu	1	As	0,25
Mastaba	1	Belkeri	1
Şelfîn	1	Gümrah	0,50
Enzerûn	1		

Yekün: 10

Cem'an: 30 Kaza-i Şeyhü'l-Hadid Amik ve Gündüzlü cümle otuz hânedir.

KAZA-İ MENBİC VE RAVENDAN

<u>Köyün adı</u>	<u>Hane</u>	<u>Köyün Adı</u>	<u>Hane</u>
Taşlu Bakar	1	Takyanus	0,50
Vukûf	1	Haliloğlu	0,50
Yazılı Bakar	2	Çoban Bükü	2
Haltanlı	1	Düveyri	1
Yılanluca	2	Taş Kuyu	1
Yazılıca	1	Eyerlu	0,50
Karaca	1	Karaca Bük	2 baki:1
Kebîb	1	Savîn	1
Kurbü's-sa'a	1	Tell Ku'a	2
Doyuran	3 baki: 1	Ataki	1
Haib Sevîn	3 baki: 2	Tell Mısırî	1,5
Tell Aşe	3	Ma'ariye	1
Tell Fahrîn	1	Harca	0,50
Cudeybe	3 baki: 2	Haleb-i Sacûr	2
Dirşanî	1	Sebeb ma'a	1
Abbas	1	Fak Öyüğü	

Bozöyük	1 baki: 0,5	Dukra	2
Mahzarin	2 baki: 1	Güllü	2
Şeyh Burhan	1,5	Barbaşa mea	1
()	1 baki: 0,5	Tell virân	
Üç Kubbe	1	Çömlek	2
Kefr Cebli	1	Haldur'ana (?)	1
Gebe Oğlu	1	Bahra	1
Salih ma'a		Bab Leylun	1
Öküz öldüren	1	Taş Atan	1
Yekün: 66.5			

NAHİYE-İ RAVENDAN

<u>Köyün adı</u>	<u>Hane</u>	<u>Köyün Adı</u>	<u>Hane</u>
Arab Viran	1	Görüncek	1
Viregen	1	Sinan	0,50
Deyr-i Sevan	1	Uzuni	1
Karbiyye	1	Narlıca	1
Ahken	1	Harcık	2
Sâbar	1	Yalınluca	1 baki 0.5
Sakin	1	Mağaracık	0,50
Nefs-i Râvendan	2	Ömercik	0,50
Siraz	1 Baki: rub	İki Dam	1
Kara Yavaş	2	Mısırcık	0,50
İkiz Viran	1 Baki: 0.5	(?) Hal	2
Tell İbrahim	1	Saliha	1
Bakire	1	()	2
Kürüm 5 Baki:	2	Danburani	0,50
Corcuk 1 Baki:	Rub	İzinluce	0,50
Cimcime	0,25	Belif	1
Tell Cum'a	2 Baki: 0.5	Uzun Ali	0,50
Talip (?) Oturan	2 Baki: 1	Çamurlu	0,50
Hüseyin	2 Baki: 0.5	Seken	0,50
Görgün	1		
Yekun: 48.5			

2

Baki: 46.5 Ceman 113

Cem'an Hanehâ-i Kazâ-i Menbîc ve Râvendân ber-mûceb-i
Defter-i Mufassal Kadi-i mezbûr der-sene 1029.

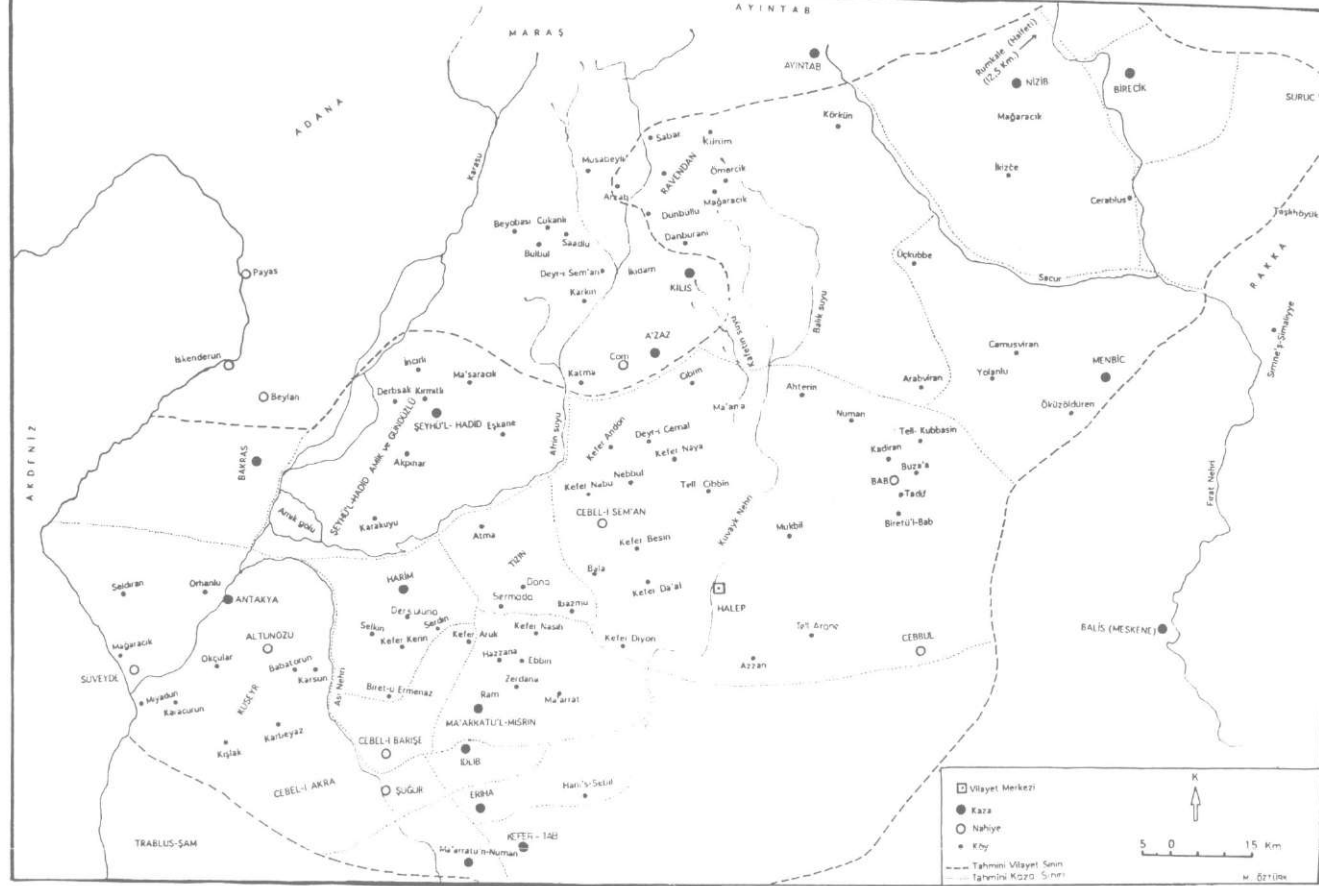
Cem'an Hanehâ-i Avâriz-ı Eyâlet-i Haleb: 4982
Yalnız Dörtbin dokuzyüz seksen iki hânedir.

EKLER

EK I. 1616 YILINDA HALEP VİLAYET HARİTASI

EKII. İNCELENEN AVARIZ-HANE DEFTERİNDEN
ÖRNEK SAYFALAR

1616 YILINDA HALEP VİLAYETİ

EK II/b

Handwritten musical notation on a staff. The notation includes various notes, rests, and clefs. The notes are written in a cursive style, and there are several clefs visible, including a treble clef and a bass clef. The notation is dense and covers most of the staff.

Handwritten musical notation featuring a large bracket that spans across several lines of notes. Below the bracket, there is a signature and some text in Turkish, including the name "Mustafa Öztürk".

Handwritten musical notation on a staff, similar to the first block. It includes various notes, rests, and clefs, written in a cursive style. The notation is dense and covers most of the staff.

Handwritten musical notation on a staff, similar to the first block. It includes various notes, rests, and clefs, written in a cursive style. The notation is dense and covers most of the staff.

Handwritten musical notation featuring a large bracket that spans across several lines of notes. Below the bracket, there is a signature and some text in Turkish, including the name "Mustafa Öztürk".

EK II/e

45

نقد رها
تا زمان من

مردان
مردان
مردان
مردان
مردان

مردان
مردان
مردان
مردان
مردان

مردان
مردان
مردان
مردان
مردان

مردان
مردان
مردان
مردان
مردان

مردان
مردان
مردان
مردان
مردان

مردان
مردان
مردان
مردان
مردان

مردان
مردان
مردان
مردان
مردان

مردان
مردان
مردان
مردان
مردان

مردان
مردان
مردان
مردان
مردان

مردان
مردان
مردان
مردان
مردان

مردان
مردان
مردان
مردان
مردان

مردان
مردان
مردان
مردان
مردان

مردان
مردان
مردان
مردان
مردان

۴۳

۴۴